

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Müslüman Arnavutluk'un haftalık bülteni Muştu'nun otuzüçüncü sayısı ile merhaba diyoruz.

Bültenimize Kur'anı Kerim'in Arnavutça meali ile başlıyoruz. Meal Bakara Suresinin 142 - 151. ayetlerini içeriyor.

Balkan Sempozyumu'nda Dr.Milazim Krasniqi tarafından sunulan "Tarihi ve Kültürel Perspektiften AB'nin Balkan Kimliğinin Oluşumu Üzerindeki Etkisi" isimli tebliğ bu sayımızda yer alan çalışmalar arasında bulunuyor.

Çameria bölümünde bu hafta "Arnavutların Yunanistan'daki Ulusal ve Mülki Talepleri" isimli çalışmanın ikinci bölümünü sunuyoruz.

Kurban bayramını idrak ettiğimiz bu haftada bayramınızı tebrik ederken, Akif Emre'nin "Steril Bayramlar" isimli yazısına yer veriyoruz.

Bültenimiz, Mehmet Akif Ersoy'un 'Süleymaniye Kürsüsünde' isimli şiirinin Arnavutçasından bir bölüm ve Süleymaniye Camii'nden bir fotoğraf ile sona eriyor.

Hepinize hayırlar dilerken gerek bülten çalışmamıza ve gerekse www.muslumanarnavutluk.com sitesine yönelik müspet - menfi görüşlerinizi info@muslumanarnavutluk.com elektronik posta adresine gönderebileceğinizi hatırlatmak isteriz.

Selam ile...

QABJA E MADHNUESHME

SHEJH MUHAMMED IBN EL-ARABI (1165-1240)

O Shtëpia e Zotit tim,
O Dritë e zembrës sime,
O freski e syve të mi,
O Qabe e All-llahut,
O jeta ime,
O drejtim' i lumturisë,
O udhëzim' i fatmirësisë,
O zemra ime,
Vërtetë -nata e jonë
Shpejtë ka kaluar,
Por qëllimi i dashurisë
Ende s'ka përfunduar...

Përktheu nga anglishtja:
Mexhid YVEJSI , Gjakovë

142. Disa mendjehetë nga njerëzit do të thonë: “Çka i ktheu ata (muslimanët) prej kiblës (drejtimit) në të cilin ishin ata (Kudsi)? Thuaj: “Të All-llahut janë lindja dhe perëndimi, Ai e vë në rrugën e drejtë atë që do”.
143. Disa ashtu (sikur u udhëzuam në fenë islame) Ne u bëmë juve një pupull të drejtë (një mes të zgjedhur) për të qenë ju dëshmitarë (në ditën e gjykimit) ndaj njerëzve, dhe për të qenë i dërguari dëshmitar ndaj jush. E kiblen nga e cila ti u drejtove nuk e bëmë për tjetër, vetëm se për të provuar atë që shkon pas të dërguarit, nga ai që kthehet prapa, ndonëse kjo ka qenë vështirë (për disa), por jo edhe për ata që All-llahu i drejtoi. All-llahu nuk është që t’ua humbë besimin tuaj. S’ka dyshim se All-llahu është shumë i butë dhe mëshirues ndaj njerëzve.
144. Ne shumë herë po shohim kthimin e fytyrës tënde kah qielli, e Ne gjithqysh do të drejtojmë ty në drejtim të një kibleje (Qabja) që ti e do atë. Pra kthehu anës së xhamisë së shenjtë (Qabes), dhe kudo që të jeni (o besimtarë) kthehuni kah ajo anë. E atyre që u është dhuruar libri, ata e dinë sigurisht se kjo (kthesë) është e vërtetë nga Zoti i tyre. E All-llahut nuk mund t’i fshihet ajo që veprojnë ata.
145. Po edhe sikur t’u sillshe çdo lloj argumenti atyre që u është dhënë libri, ata nuk pasojnë kiblen tënde, e as ti nuk do të pasosh kiblen e tyre, po asnjëra palë nuk do ta pasojë kiblen e tjetrës. E pas dijes, e cila të ka ardhur, po e zemë se ishe vend pas dëshirave të tyre, atëherë ti do të ishe mizor.
146. Atyre që u kemi dhënë librin, ata e njohin atë (Muhammedin) siç i njohin bijtë e vet, e një grup prej tyre edhe pse e dinë këtë, janë duke e fshehur të vërtetën.
147. E vërteta është nga Zoti yt, pra kurrësi mos u bënë nga ata që dyshojnë.
148. Secili (popull) ka një anë, të cilën ai i kthehet, ju shpejtoni kah punët e mbara, kudo që të jeni All-llahu ka për t’ju tubuar të gjithëve, All-llahu ka fuqi për çdo send.
149. Kahdo që të shkonë ktheje fytyrën tënde kah ana e xhamisë së shenjtë, kjo është e vërtetë nga Zoti yt. All-llahu përcjell gjithëka veproni ju.
150. Dhe kahdo që të dalësh, ktheje fytyrën tënde kah ana e xhamisë së shenjtë (Qabja) dhe kudo që të gjendeni ktheni fytyrat tuaja kah ana e saj, ashtu që njerëzit mos të kenë argument kundër jush, përveç atyre që janë mizorë nga ata (që nga inati nuk kanë asnjë karrifare fakt), por mos ia kenë frikën atyre, frikësohuni prej Meje (e bëra këtë) që të gjeni rrugën e drejtë dhe që të plotësoni mirësinë Time ndaj jush.
151. (sikurse plotësova mirësinë Time ndaj jush) Ashtu siç dërguam nga gjiu i juaj të dërguar t’u lësojë ajetet Tona, t’ju pastrojë, e t’ju mësojë librin dhe traditën, e edhe t’ju mësojë atë që nuk e dinit.

Tarihi ve Kültürel Perspektiften AB'nin Balkan Kimliğinin Oluşumu Üzerindeki Etkisi

Dr. Milazım KRASNİQİ

İngilizce'den çeviren: Selda Şen

(İHH tarafından 18 – 19 Ekim 2008 tarihlerinde İstanbul'da düzenlenen Balkan Sempozyumunda sunulan bu tebliğ Sempozyum Kitabından alınmıştır.)

Demir Perde'nin çöküşünden sonra Avrupa Birliği'nin Balkanlar üzerindeki etkisi daha da belirginleşmiştir. Gel gelelim bu etki devletten devlete, ulustan ulusa farklılık göstermektedir. Siyasi ve ekonomik etki, Romanya ve Bulgaristan'ın 2007'de AB bünyesine katılmasıyla birlikte zirveye ulaşmıştır. Ancak her iki devlete de milyarlarca Euro aktarılmasına rağmen özellikle yolsuzluk ve organize suçla mücadelede buralarda Avrupa standartları yeterince yaygınlaştırılmamıştır. Öyle ki, bu nedenle AB, 2008 yılında Bulgaristan'a ayırdığı fonların bir kısmını dondurmuştur.

Arnavutluk, Kosova, Bosna-Hersek ve diğer bazı ülkelerde AB'nin etkisi ekonomik olmaktan ziyade propaganda amaçlı ve psikolojiktir. Avrupa entegrasyonunun en ateşli savunucuları, Kosova, Arnavutluk ve Makedonyalı Arnavutlar arasından çıkmaktadır. Bunun nedeni ise Arnavutların Balkan ulusları

arasında en fazla baskı görmüş ulus olmalarında aranmalıdır.

Öte yandan, uyum politikalarıyla desteklenmesine karşın Makedonya ve Sırbistan'ın AB'ye karşı tutumlarında büyük bir değişme yaşanmamıştır. AB, 11 Mayıs 2008 genel seçimleri esnasında Sırbistan'a İstikrar ve İşbirliği Anlaşması'na imza atma imkânı sunmuş; ancak eski lider Slobodan Miloşević'in partisi Sırbistan Sosyalist Partisi'nin Boris Tadiç ile koalisyonla giderek Avrupa yanlısı bir hükmet kurmuş olmasının dışında hiçbir sonuç elde edilememiştir. Bu noktada, bazı liderlerin insanlığa karşı işlenmiş suçlarından dolayı Uluslararası Eski Yugoslavya Ağır Ceza Mahkemesi (ICTY), Lahey Mahkemesi ve Sırbistan'daki bazı mahkemelerce yargılanıp cezalandırılmış olması, Sırp hükümetinin ne derece Avrupa yanlısı olduğunun en iyi göstergesidir.

Hırvatistan ise, AB'ye giriş sürecinde büyük bir ilerleme kaydetmiştir ve bir sonraki genişleme devresinde AB'ye katılmak üzeredir. Türkiye'nin üyelik sürecindeki konumuysa, başta Fransa ve Almanya olmak üzere bazı üye devletlerin Türkiye'yi AB'ye tam üyeliğe kabul etme noktasındaki tereddütleri ve itirazlarından dolayı henüz tam olarak saptanamamıştır.

1981'de üye olan Yunanistan'ın yanı sıra, Kıbrıs Rum kesimi 2004'te AB'ye üye olurken Türk kesimi entegrasyon sürecinin dışında tutulmuştur. Bahsi geçen bu iki ülkenin Balkan devletlerinden bazılarına yönelik baskı uygulama noktasında konumlarını kötüye kullandıkları olaylar mevcuttur. Yunanistan, Makedonya'ya ismi konusunda baskı yaparken Kıbrıs konusu Türkiye'ye karşı bir Truva atı gibi kullanılmaktadır. Yunanistan aynı zamanda Kosova'nın bağımsızlığına karşı sesi en çok çıkan ülkeler arasındadır.

Tüm bu ayrıntılar bölgesel bir dayanışmanın olmadığına delilidir. Aslında Balkan ülkelerinin AB'ye entegrasyon süreçlerinde farklı seviyelerin ve AB'ye karşı farklı psikolojik tutumlarının var olması, Balkanlarda siyasi, ekonomik ve jeopolitik anlamda bir birliğin olmadığını kanıtlamaktadır. Ne şu anda kültürel ve dinsel anlamda bir Balkan kimliği vardır ne de geçmişte böyle bir birliktelik ve kimlik olmuştur.

Hatta akademisyen Mark Mazover'e göre, Balkan isminin kendisi yarımada sonradan verilmiş bir isimdir. Ona göre bu isim bir dağın ismi olup, bugünkü Balkanlar 19. yüzyılın sonuyla 20. yüzyılın başlarına kadar Rumeli yahut Avrupa Balkanları olarak biliniyordu. Mazover'e göre bu ismin menfi çağrışımlar yaparak yaygınlaşması ise 1912-1913 Balkan Savaşları sırasında olmuştur: "*Balkan*, zamanla coğrafi bir kavramdan çok daha fazlasını ifade etmeye başlamıştır. Kavram bizatihi, geçmişteki kullanımlardan farklı olarak, başka yerde bulunması zor şiddet, çöl ve ilkelikle alakalı güçlü çağrışımlar içermektedir." /

Peki, bölgeye verilen bu yeni isim niçin böylesine olumsuz bir mana taşımaktadır? 19. yüzyılın sonuyla 20. yüzyılın başında (Karadağ, Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan gibi) güneydeki Slav ve Ortodoks devletlerin genişlemesi, Çarlık Rusya'sının desteklediği kanlı komplolar yoluyla sağlanmıştır. Osmanlı İmparatorluğu'na karşı 1912'de Arnavutların yoğun olarak yaşadığı topraklarda gerçekleştirilen sinsi saldırının temelleri, Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ arasında imzalanan ve sadece İmparatorluğun yenilmesini değil Arnavutluk topraklarının da paylaşılmasını sağlayan pek çok anlaşma, protokol ve "özel ilave"lerde yatmaktadır. Komplonun tam anlamıyla harekete geçirildiği gün olan 18 Ekim 1912 ile aynı günde savaşın ilan edilmesi tesadüfi değildir.

Korkunç zulümler eşliğinde, bu ülkelerin yeni kimliği olarak Balkan kimliği, olabilecek en olumsuz isimlendirmeyi almıştır. Bunlara tanık olan *New York Times* muhabiri Pickthal şöyle söylemektedir: "Hıristiyan istavrozlu altında Sırlar tarafından Kosova'da işlenen vahşet, tüm olası kan emici içgüdüleri aşmıştır." Yine, Üsküp'te bulunan bir Avusturya-Macaristan şansölyesi 22 Ekim 1912'de Priştina'ya girdiklerinde Sırp askerî güçlerinin 5000 Arnavut'u katlettiğini rapor etmiştir. 2

1910 -1912 arasında Osmanlı İmparatorluğu tarafından yönetilen Balkan bölgesi

Slav-Ortodoks devletlerin, bölgenin İslam'dan arındırılması yönündeki amaç ve politikaları göz önüne alındığında Müslüman Arnavutlar ve Bosnalıların 1912'deki bu Slav-Ortodoks dalgasından kurtulmuş olmaları şaşırtıcıdır. I. Dünya Savaşı sonrasında Sırp-Hırvat Sloven Krallığı'ndaki ulusal azınlıkların korunmasına yönelik Sen-Jermen Anlaşması 1912'de Sırp devletindeki azınlıkları, yani Arnavutlar ile Türkleri dışlamış ve böylelikle bir İslam'dan arındırma projesini yeniden var etmiştir.

Balkan savaşları esnasında Karadağlılar ve Bulgarların, sonrasında bilhassa I. Dünya Savaşı'ndan sonra Arnavutların soyunu kurutma projesiyle devam eden Sırların yaptığı barbarlıklar, bu iki ulus arasında derin bir nefret sokmuştur. Bu nedenle, bugün özellikle Kosova'daki Arnavutlarla Sırlar arasındaki mevcut yanlış anlamalar, büyük şiddet potansiyeli haiz bu tarihî köklerden etkilenmektedir.

Arnavut topraklarının 1912'de vahşice işgal edilmesinden sonra 1938, 1945, 1953 ve 1989'da, Arnavutların fiziksel olarak yok edilmesini hedeflemiş olan pek çok proje açığa çıkarılmıştır. 28 Haziran 1989'da Gazimestan'da Kosova Savaşı'nın 600. yıl dönümünde, Slobodan Miloşević, 600 yıl sonra (Kosova Savaşı, 1389) hâlâ savaşta olduklarını ve olmaya devam edeceklerini; bu savaşta her zaman gerçek silahlar kullanılmasa da silah kullanma seçeneğinin hep ihtimal dâhilinde olduğunu söylemişti. 3

İşbu sebeple, Balkan kimliğinin oluşumunda bizim çıkış noktamız şayet geçmişte yaşananlar olacaksa o zaman, aynı AB yapılanması içerisinde yer alma yönünde bir anlaşma ya da bir ilerleme yoktur. Tarih Türklerle Yunanlılar, Hırvatlarla Sırlar, Bosnalılarla Sırlar ya da Bulgarlarla Yunanlılar arasında olduğu gibi diğer uluslar arasında da bir iş birliğini teşvik etmemektedir. Bu, tarihin Balkan kimliği için ortak bir zemin ve Avrupa entegrasyon süreci noktasında da ortak çıkarlar sağlamıyor olmasının sebebidir.

Basitçe söylemek gerekirse, Balkan kelimesini olumsuz bir anlama bürüyen *tarih* her şeyi sarsmaktadır. Bundan dolayı, AB tarihi tüm tartışmalardan ve entegrasyon sürecinden uzak tutulmalı ve yerine Balkan ulusları için daha iyi bir bakış açısı önermelidir. Sırların "şanlı bir tarih"i olduğunu söyleyen son Demokrat ABD Başkan adayı Obama'nın bu ifadesi

hiçbir olumlu gelişmeye katkıda bulunmamaktadır.

Mevcut kültürel değerler, bütüncül bir Balkan kimliğini etkileyecek ortak bir temel üretmemiştir. Balkan halklarının tek ortak kültürel değeri, yüzyıllar boyu süren Bizans ve Osmanlı imparatorlukları dönemlerinde ortak ve paylaşımlı bir geçmişin yarattığı eklektik değerlerdir. Çünkü küçük uluslar kendi kültürel modellerini geliştirememiş, bunun yerine diğer modelleri kendi kültürel ve toplumsal ihtiyaçlarına göre şekillendirip almışlardır. Bizans akritik şarkıları, destansı Boşnak ve Sırp şarkıları ve Arnavut savaş şarkılarının ortak pek çok özelliği vardır. Bunlar genellikle insanlar arasındaki farklılıkları ve düşmanlıkları vurgularlar, nadiren ortak bir destan teşkil ederler. Halk şarkılarıysa gayri tabii ritim ve motif geçişi ve düzenlemeler sergiler.

Öte yandan, dinle ilgili farklılıklar bazı ulusların, özellikle de Türkler, Boşnaklar ve Arnavutlar gibi İslam'ı benimsemiş olanların farklılaşmasında önemli rol oynamıştır. Ortodoks ortamda, bağımsız ulusal kiliseler, ortak Bizans temellerinden ayrılıp bölgede kendi ulusal politikalarını geliştirmeye başlamışlardır. Bu nedenle bölgedeki Balkan uluslarının dinî açıdan ortak bir kimliği olduğu söylenemez; bilakis birbirine düşman dinsel kimlikleri vardır. Sırp ve Makedonya kiliseleri ile Sırp ve Karadağ kiliseleri arasındaki anlaşmazlıklar bu duruma örnek gösterilebilir.

Sırbistan, Boşnakları ve Arnavutları "İslami tehdit" gibi göstererek uluslar arası arenada İslamofobiyi kamçılama yönünde muazzam bir çaba sarf etmektedir.

Tarih, kültür ve din konusunda hiçbir ortak zemini veya temeli olmayan böylesine karmaşık bir Balkan kimliğine AB'nin ne dereceye kadar etkisi olabilir? AB entegrasyon sürecindeki pratik nedenlerden dolayı şu anda jeopolitik bir

varlık olarak "Batı Balkanlar"a odaklanmıştır 4 (Balkanların doğu kesimi, yani -Türkiye hariç- Yunanistan, Bulgaristan ve Romanya zaten AB bünyesi içerisindedir.).

"Batı Balkanlar"da en büyük düşmanlıklar, Sırbistan'ın entegrasyon sürecinin önünü tıkayarak en büyük muhalif konumuna getirilmesiyle yaşanmıştır. Sırbistan'daki seçimler üzerinde etkili ve Kosova'nın bağımsızlığı üzerinde denetim sahibi olma şeklindeki AB taktikleri ise başarılı olmuş görünüyor. Ancak yine de bunların etkilerini sürdürüp bu toplumlara dönüştürerek aradaki düşmanlık ve tartışmalara son vermeleri meselesi gelecekte hâlâ çözülmeyi bekliyor olacak. Entegrasyon sürecinin daha etkili hâle getirilmesi için AB'nin meşhur CARDS programı iki şeye yoğunlaşmalıdır: Yardım alan devletlerin ilişkileri ve bölgesel iş birliğinin teşviki. Sırbistan'ın Bosna-Hersek ve Kosova'da yürüttüğü etnik temizliğin sonuçlarından dolayı bu program daha çok geri döndürme sürecine dâhil olmuştur. İlerleyen yıllarda yukarıda bahsedilen iki noktaya ve dolayısıyla entegrasyon süreçleri açısından devletler arasındaki farklılıkların giderilmesi üzerine yoğunlaşılması gerekmektedir.

CARDS programı, İstikrar ve İşbirliği Anlaşması'nı desteklemektedir. Fakat Balkan devletlerinin çoğunun bu anlaşmada imzası zaten bulunduğu için program, bölgesel iş birliğini sağlayacak diğer noktalara odaklanmalıdır.

NATO'nun Miloşeviç rejimi üzerindeki zaferinden sonra, 30 Temmuz 1999'da Saraybosna'da oluşturulan "İstikrar Paketi" inisiyatifi kendisini Balkanlarda değişen koşullara uyarladığı takdirde etkisini arttırabilir. Paketin ana hedeflerinden birisi başlangıçta bölgesel iş birliği ve entegrasyondur. Fakat Balkanların en hararetli noktası olan Kosova'daki Sırp-Arnavut ilişkilerine ne zaman dönsek, şu

ana kadar hiçbir sonuç alınmadığını görürüz. Bunun nedeni, Kosova'nın bölgede gerçekleştirilen tüm girişimlerin dışında bırakılmış olmasıdır. Bugüne kadar Kosova'ya yapılan yardımlar, bölgesel iş birliği ve entegrasyon konusunda hiçbir etkisi olmayan başka kanallara gitti. İstikrar Paketi'nin, sonraları üç "çalışma masası"na ayrılacak olan "Bölge Masası" çalışması düzenlemesi teknik olup Paketi'nin yardımlarından devletlerin yararlanması yönünde ciddi bir etkisi olmadı.

İstikrar ve İşbirliği Süreci maddelerinden altısı, daha çok siyasi, yasal ve ekonomik meselelere odaklanmakta ve bu maddelerin hiçbirinde toplumun dönüşmesinde temel unsurlardan olan kültüre dair tek bir ifadeye yer verilmemektedir. AB politikaları Balkan devletlerindeki yönetimi şartlı ortaklık yoluyla değiştirmeye yöneliktir. AB'nin Balkan toplumlarına yönelik politikasıya henüz netleşmemiştir. Balkan örneğinde olduğu gibi, yolsuzluk yapan hükümet daireleri eliyle yürütülen projelere fon sağlanmış, bu nedenle de yapılan yardımların etkinliği azalmıştır.

Brüksel'in dönüşüm sürecine etkisi eğitim, kültür ve medya üzerinde yoğunlaşmalıdır; çünkü bazı Balkan toplumları genel anlamda bu tür gelişmelerden yoksun kalmışlardır. Bu nedenle, hükümetlerle yapılan iş birliği stratejilerinde değişiklik yapılmalı ve toplumlar var olduklarını hissedebilmek ve katkılardan doğrudan yararlanabilmek için daha katılımcı olmalıdırlar.

AB makamları, her şeyden önce, yeni Avrupa ve Balkan kimlikleri konusunda ortak bir temel oluşturacak üniversite programlarının düzenlenmesini teşvik için devlet üniversitelerindeki projelere doğrudan fon sağlamalıdır. Ön yargı ve düşmanlıkların geçmişte kalması, ancak ulusların kaderlerinin birbirine bağımlı olduğunun iyice anlaşılması ve kabul edilmesiyle mümkündür.

Üniversiteler, devletten ayrılarak, değişen toplumun ihtiyaçlarını daha hızlı bir şekilde aktarırken dil ve kültür eğitimiyle ilgili bölümlerin kurulmasını desteklemek kayda değer bir girişim olacaktır.

İkinci olarak, AB ve içerisindeki yapılanmalar -öncelikle Avrupa Komisyonu-, Balkan devletleri hükümetlerini (büyük ölçüde gerçeklere dayanmayan) tarih kitaplarını gözden geçirmeye ve yeniden yazmaya teşvik etmelidir. Bu çerçevede, Nazizm ve Yahudi karşıtlığının (*anti-semitizm*) kınanması gibi, geçmişte yapılan tüm soykırımları kınayan bir bildiriye yer vermek yerinde olacaktır.

Üçüncü olarak, bir kısım medyanın suçtan arındırılması ve profesyonel standartları arttırarak etiğin geliştirilmesi, kamuoyunun bir diğerine -dışlayıcı bakışını değiştirmesine katkıda bulunacaktır. Ancak gerçekçi olmak gerekirse, bazı AB üyesi devletlerin politikaları bu kadar güçlüyken Brüksel üzerindeki etkiyi arttırmak kolay değildir. 5 Türkiye örneğinde gördüğümüz üzere, Fransa ve Almanya bu tür düzenlemelere engel olma noktasında çok büyük etkiye sahiptir.

Öte yandan bu yıl Fransa'nın girişimiyle Akdeniz Birliği kuruldu ve AB tarafından oy birliğiyle destek buldu. Bu birlik, daha geniş jeopolitik ve kültürel bir yapıyı içerisine dâhil ederek Balkanlardaki ilişkilerin rahatlaması noktasında etkili olabilir.

Akdeniz Birliği, Arnavutlara karşı Sırpların asıl kışkırtıcısı olarak Rusya'nın yıkıcı varlığını dışarıda bırakıp Avrupa, Balkan ve Arap devletleri arasındaki dengeyi üretmede en doğal yapıyı temsil etmektedir.

Son olarak, bir yandan Balkan ulusları arasındaki ilişkilerin sağlam ve sürekli bir biçimde geliştirilmesi, öte yandan bunların AB bünyesine

entegrasyonu olasılığı, AB'nin Balkanlar ve Akdeniz üzerindeki Rusya etkisini sınırladığı veya azalttığı ölçüde artar. Ancak böylesine genişletilmiş -ve sonradan AB'ye ilhak olacak- bir birlik içerisinde yeni Balkan kimliğinin ortak temeli sorgulanabilir. Gel gelelim böyle bir sorgulamanın gerçekleşmesi uzun zaman alacaktır.

Şu an itibarıyla Balkanlarda barış, bir tarafta Kosova'daki güçlü NATO varlığı, diğer tarafta ise AB'ye katılım taktikleriyle muhafaza edilmektedir. Bu iki aktör olmasaydı Arnavut-Sırp çatışması tekrarlanıp duracak ve Sırp saldırganlığının olası kurbanları olan Boşnaklar ve Karadağlılar gibi, diğer uluslara da sıçrayacaktı. Durum değişmediği sürece, 1912'de Amerikalı muhabir Pickthal'ın tanık olduğu üzere "Hıristiyan istavrozu" gölgesinde bazı Balkan uluslarınca işlenen vahşetten dolayı, ismi tarih boyunca menfi anlamlar taşıyan bu istikrarsız bölgede AB'nin zaferinden söz edemeyiz. Böylesi bir tarih unutulmamalıdır. Bu sebeple geçmişin acı yükü olmadan, AB'ye tam anlamıyla entegre olmuş bir biçimde yeni bir isimle bu bölgeyi yeniden yapılandırmak daha uygun ve adil olmalıdır. Tarih bu görevi bizzat AB'ye vermiştir ve ne yazık ki bu, iyi yapılmış bir iş olmaktan hâlâ çok uzaktır!

Son notlar

1 Mazower, Mark. Balkani. Skanderbeg books: Tiran.

2 Srbija i Albanci, Časopis za kritiko znanosti. Ljubljana, 1989.

3 Pavlovic, Stevan K. Istorija iza imena. Danas, Juni, Beograd. (www.danas.co.yu).

4 Situated in 4.324.782 km²lik toprak parçası ve 497.198.740 sakiniyle AB entegrasyon politikaları olmadığı

zaman dahi ekonomik ve demografik anlamda gözle görülür bir etkiye sahip olabilecek bir süper güçtür.

5 Fareed Zakaria E ardhmja e lirisë kitabında AB üyesi ülkelerin bütçelerinin yalnızca %1'inin Brüksel'e gittiğinden bahsetmektedir. Bu durum üye devletlerin AB politikaları üzerindeki etkilerinin gücünü göstermektedir.

ÇAMERIA GÜNLERİ YAKLAŞIYOR **27 Haziran Çameria Soykırım Günü**

Arnavutların Yunanistan'daki Ulusal ve Mülki Talepleri (II)

Çam Sorununa Uluslararası Platforma Taşıma Girişimleri

Yunanistan'dan Arnavutluk'a kovulmalarının ardından, Yunan vatandaşlığı ancak Arnavut milliyetine sahip Çam mültecileri Çam Faşizmle Mücadele Komitesi (CAFC) yönetimine verilmişlerdir. Yeni savaş sonrası Arnavutluk Komünist hükümeti, Çamların kendi vatanlarına dönmeleri ve mülklerinin iade edilmesini talep etmek üzere Çam meselesini Paris Barış Konferansı'na (1946) götürmüştür. 1944 Eylül sonunda birinci Çam Kongresi güney Arnavutluk'ta Konispol köyünde gerçekleştirilmiştir. Bir sonraki ay bir CAFC heyeti Çamerya'da devam eden Yunan mezalimine karşı George Papandreou hükümetine protesto yazısı vermek üzere Atina'ya gönderilmiştir. Çam heyeti ayrıca Yunan Ulusal Birliği, Akdeniz Genel Komutanlığı, müttefik hükümetler misyonları ve Ulusal Kurtuluş Cephesi Merkez Komitesine (EAM) protesto yazıları vermiştir. Bahse konu Komite Yunan yetkili makamlarınca hiç dikkate alınmamıştır. Aynı zamanda, Çam Ulusal Kurtuluş Komitesi soruna uluslar arası nitelik kazandırmak ve Müttefik Kuvvetlerin desteğini sağlamak üzere birkaç girişimde bulunmuştur. Sovyet, İngiliz, Amerikan ve Fransız askeri misyonları ile Tiran'daki Yugoslav temsilciliğine protesto telgrafları göndermiştir. Ayrıca, Çam mültecilerinin kötü durumunu açıklayan notlar Londra'daki Müttefik Dışişleri Konferansı'na (3 Eylül 1945) ve New York'daki Birleşmiş Milletler Asamblesine (25 Ekim 1946) gönderilmiştir. Her biri kötü durumlarının tanınması ricasını içermiştir: "Yaptığımız protestolara ve

sahibi olduğumuz haklara rağmen, bizler sürgün olmaya devam ederken, Yunan hükümeti geri dönmemizi önlemek amacıyla Çamerya'mıza yabancıları yerleştirmek için her şeyi yapmaktadır."

Muhtıra, iyimser bir not ve uluslar arası adalet sistemine olan inanç ile son bulmaktadır. Şu ifadeye yer verilmiştir: "Çam halkı adına, bir protesto başvurusunda bulunuyor ve Çamerya'da yaşanan trajediyi ve halkımızı ortadan kaldırmak için gerçekleştirilen eylemi Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Araştırma Komisyonu'nun dikkatine sunuyoruz. Aşağıda yer alan taleplerimizin karşılanacağından emin olarak, Çam sorununun ivedilikle çözülmesi gerektiğini vurguluyoruz:

1. Yabancıların doğduğumuz topraklara yerleşmelerinin durdurulması için acil önlem alınması.
2. Tüm Çam halkının kendi yurtlarına geri dönmeleri.
3. Mülklerimiz geri verilmesi ve verilen zararın karşılığının likit ya da sabit sermaye olarak ödenmesi.
4. Evlerimizin yeniden inşasına ve yaşayacak yeni yerleşim alanları oluşturulmasına destek verilmesi.
5. Uluslar arası antlaşmalardan ve garanti edilen sivil, siyasi, kültürel haklar ve şahsi güvenlik gibi yetkilerden kaynaklanan koruyucu önlemler ve garantiler.
6. İşledikleri suçlardan sorumlu olan şahısların hepsinin yargılanması ve hüküm giymesi.

Bu taleplere hiçbir zaman yanıt verilmemiştir. Bununla birlikte, New York'taki BM Asamblesi mültecilerin karşı karşıya geldiği insani krizi kabul etmiştir. Eylül 1945'ten 1947 ilkbaharına kadar, Arnavutluk, BM Yardım Programı,

UNRRA'dan (Birleşmiş Milletler Yardım ve Rehabilitasyon İdaresi) toplam 26 milyon ABD Doları değerinde çeşitli mallar, malzemeler ve teçhizatlar almıştır. Bunun yaklaşık 1.2 milyon ABD Doları özellikle Yunanistan'ın kuzeyinden gelen mülteciler için tahsis edilmiştir. Arnavutluk'un büyük bir kıtlıktan kurtulmasının ana nedenlerinden birisi bu yardım programı olmuştur.

23 Eylül 1945 tarihinde, giderek daha çok sayıda Çam halkının yerleşmeye başladığı Arnavutluk'un Adriyatik kıyısındaki Vlore limanında İkinci Çam Kongresi düzenlenmiştir. Bunun sonucunda, Londra Barış Konferansı'na ve Arnavutluk'taki çeşitli Müttefik Askeri Misyonlarına, Çam sorununun görüşülmesini talep eden daha başka muhtıralar gönderilmiştir. 1947 yılına kadar, Çamlar, ulaşabildikleri tüm uluslar arası kurumları ve misyonları bilgilendirerek çektikleri ıstıraba uluslar arası bir nitelik kazandırmak için mücadele etmişlerdir. Bununla birlikte, 1947 yılından sonra, Arnavutluk ve Yunanistan iki ayrı siyasi kampın içine girmiş ve Çam meselesi 1991 yılında Arnavutluk'ta komünizmin sona ermesine kadar rafa kaldırılmıştır. Daha sonra Arnavutluk çapında, savaş döneminin sonucunda ya da Komünistlerin zulmü altında ellerindekileri kaybettiklerini düşünen herkes kabul görmek ve tazminat almak amacıyla derhal örgütlenmişlerdir.

Mevcut Durum

Ocak 1991'de, Arnavutluk'taki tek parti hükümeti dağılırken, Çamerya halkının menfaatlerini "dile getirme ve savunma" amaçlı bir siyasi lobi olarak Çamerya Siyasi Yurtsever Derneği (Çamerya Shoqeria Politike Atdhetare) kurulmuştur. O zamandan bu yana, CSPA Çam kültür olaylarının ve Çam gazetesi Vatra Amtare Çamerya'nın (Çamerya Anavatani) kuruluşuna tanıklık etmiş ve ayrıca Çam varlıklarının ve iadesi ve mali tazminat konularında bir dizi talep yayınlamıştır. O

tarihteki Yunan Dış İşleri Bakanı Karolas Papoulias, 1991 yılının yazında bu taleplere iki taraflı bir komisyon vasıtasıyla çözüm bulunması gerektiğini söylemiştir. Bununla birlikte, böyle bir komisyonun oluşturulma şansı yoktur, zira mevcut Yunan hukukuna göre, Yunan devletinden resmen toprak talep edilmesinin (ya da istimlak edilmesinin) yasal bir yolu mevcut değildir. Aynı zamanda, Çam halkının kaybettiği varlıkların mali olarak tazmin edilmesini sağlama çabası ile bu mesele Tiran hükümeti tarafından Dünya Adalet Divanı'na götürülmüştür. Bugüne kadar çok az gelişme olmuştur. Yunanistan'ın resmi tavrına göre, "İkinci Dünya Savaşı sırasında İtalyan-Alman işgalcilerle işbirliği yaptıkları ve bu yüzden savaş suçlusu oldukları ve Yunan yasalarına göre cezalandırıldıkları için" Müslüman Çam halkının Yunanistan'a geri dönmesine izin verilmeyecektir.

Komünizm sonrası Arnavutluk'taki Demokratik Parti ve diğer sağ kanat partiler, Çam halkını, Yunanistan tarafından daima dolaylı olarak desteklenmiş olan Sosyalist Parti'nin desteklediğinden ya da Demokratik İttifak ve Sosyal Demokratlar gibi merkezde yer alan partilerin desteklediğinden daha fazla desteklemişlerdir. Mart 1992'de iktidara gelen (1997 yılına kadar) Demokratik Parti (DP), sesleri komünist diktatörlük yönetimi altında susturulmuş olan bu Arnavutlara sözlü olarak çok destek vermiştir. Esasen, Haziran 1994'te DP hükümetinin yönetimi zamanında, 27 Haziran tarihinin "Çamerya Arnavutlarına Yönelik Şovenist Yunan Soykırımını Anma Günü" olarak ilan edildiği ve güneydeki Konispol köyünde Çam halkı için bir anıtın dikildiği yeni bir yasa kabul edilmiştir.

Ne zaman Yunanlı bir bakan Tiran'a bir ziyarette bulunsa, Çamlar protesto gösterisi yapmaktadırlar. Ağustos 1999'da, Yunanistan'ın Başbakanı Kostas Simitis'in Arnavutluk'a yaptığı ziyaret esnasında, CSPA – şu anda daha çok Çamerya Siyasi

Derneği (CPA) olarak bilinmektedir – Arnavut hükümetine ve Arnavutluk’un başkentindeki uluslar arası teşkilatlara bir dilekçe göndermiştir. Yazıda şu ifadeler yer almaktadır: “Yunan hükümetinin Çam sorunu karşısındaki tutumunu; İkinci Dünya Savaşının sonunda Çamerya’dan çıkarılmamızın ardından meşru hakkımız olan doğduğumuz topraklara geri dönüş hakkımızın reddedilmesi ve mülk hakkımızın reddedilmesine yönelik tutumunu şiddetle protesto ediyoruz. Bu nedenle şunları talep ediyoruz:

1. Arnavut hükümetinin Yunan hükümetinden Çam halkının doğdukları topraklara geri dönüşüne izin vermesini talep etmesi;
2. Bu halkın elinden alınmış olan ve Yunan hükümeti tarafından keyfi olarak kullanılan yasal ve meşru mülklerinin iade edilmesi;
3. Mülklerimizin 55 yıldır devam eden kullanımından kaynaklanan gelirin tazmin edilmesi;
4. Uluslar arası yasalarla kabul edilen insan haklarının, bizim durumumuzda Yunan devleti tarafından ihlal edilen hakların tanınması ve bu haklara saygı gösterilmesi;
5. Arnavut devletinin Çam meselesini daha iyi tanıtmak için uluslar arası teşkilatlarda daha etkin faaliyetlerde bulunması ve bu soruna bir çözüm bulmak amacıyla otoritesini kullanması.”

Talep yazısı oldukça meşum bir ifadeyle bitmiştir: “Çam problemi çözülmediği takdirde, Arnavutluk ve Yunanistan arasında dostane ve sorunsuz ilişkiler, aynı şekilde Balkanlar’da da barış olmayacaktır.

CPA, Kasım 1999’da, İstanbul’daki konuyla ilgisi olmayan AGİT zirvesi sırasında “Çam Meselesi – Bir Çözüm Arayışı” başlıklı hariçten bir toplantı düzenlemiştir. AGİT Konferansına katılan yabancı heyetler, CPA Başkanı Hilmi

Saqe’nin uzun bir konuşma yaptığı bu toplantıya katılmaya davet edilmişlerdir. Hilmi Saqe, Çamerya’daki önemli tarihi gelişmeler ve özellikle 1944-45 yıllarındaki Yunan saldırıları sırasında gerçekleştirilen zulümler hakkında konuşmuş ve Saqe’nin konuşmasında başka bir talep listesi daha sıralanmıştır:

1. Yunan devleti tarafından temel insan haklarının uygulanması;
2. Çamlara ait varlıkların geri verilmesinin ve bundan doğan diğer hakların kabul edilmesi. Bu varlıklar Yunan devleti tarafından zorla zapt edilmiştir.
3. Çam halkının başlangıçtan beri onlara ait topraklara geri dönme hakkının tanınması;
4. Çam sorununun uluslar arası toplum tarafından kabul edilmesi ve korunması.
5. Arnavutluk’taki Yunan azınlığın sahip oldukları hakların aynısı.

Bu son talep özellikle kültürel meseleleri, örneğin Arnavut dilinde ilk, orta ve yüksek öğrenim alma hakkını, hedef almaktadır. Hilmi Saqe, konuşmasına şu sözlerle son vermiştir. “Bugünün dünyasında, uluslar arası konvansiyonlara ve anlaşmalara imza atmış ve onaylamış olan Yunan hükümetinin Çam halkına karşı bu kadar düşmanca olabildiğine inanmak zordur. Eğer içimizden birisi Tiran’daki Yunan Büyükelçiliğinden bir Yunan vizesi almayı başardığı takdirde, bunların pasaportları Yunan topraklarına girmelerinin ardından herhangi bir sınır noktasında yırtılmaktadır. Tiran’daki Dış İşleri Bakanlığı’ndan, Derneğimizin Çamerya’da doğmuş olan mensuplarının evlerini ziyaret etmelerine izin verilmesi amacıyla konuyu Yunan muhatapları ile görüşmelerini talep ettik. Ancak Yunan makamları Çam halkının hiçbir mensubunun Yunanistan’a ayak basmalarına izin vermemektedir.” Her gün yüzlerce Arnavut’un Yunan vizesi

almak için umutsuzca kuyruk oluşturduğu Tiran'daki Yunan Büyükelçiliğinin ya da Gjrokaster'deki konsolosluğun dışındaki onu kırıcı sürece tanıklık eden herkes, çok değerli bir Yunan vizesi almanın zorluğunu doğrulayacaklardır.

Tiran'da sosyalistlerin elinde olan hükümet, 1997 yılında yönetime geldiğinden bu yana Çam halkının taleplerini ele alacak pek bir şey yapmamıştır. Yaptığı şey Yunanistan (Arnavutluk'un ikinci sıradaki en önemli ticaret ortağı) ile yakın ilişkiler içinde olan bir hükümete rahatsızlık veren bir konuda yöneltilen sorulardan kaçmak olmuştur. Bununla birlikte, Arnavutluk Başbakanı Ilir Meta'nın 1999 yılının sonunda Atina'ya yaptığı bir ziyaret esnasında, konunun Yunanistan Başbakanı Costas Simitis ile yapacağı görüşmelerin gündeminde yer almamasına rağmen Çam meselesi gündeme gelmiştir. Simitis, Yunan hükümetinin Çam meselesini kapanmış bir defter olarak gördüğünü söylemiştir. Yunan Başbakanının ifadesi, Meta'yı ziyaretiyle ilgili haber yapan Arnavut gazetecilerin ülkelerinde kullanacakları bir yanıt vermeye sevk etmiştir. Meta, Arnavutluk'un Yunan hükümetinden Çam halkının mülkleri meselesini Yunanistan'ın kabul ettiği Avrupa konvansiyonlarına göre çözüm getirmesini beklediğini ifade etmiştir. Belki de Çam halkı adına açıkça konuşan tek siyasetçi, sağ kanatta yer alan bir cumhuriyetçi olan ve Çam meselesini ele alması için Yunanistan'a daima baskıda bulunan Sabri Godo'dur. Godo, "Yunanistan'ın öncelikle görüşmeler için zemin hazırlayacak olan Arnavutluk'a karşı savaş hali kanununu kaldırması gerektiğini" ve meselenin "iki ülkenin önde gelen şahsiyetlerinin yapacağı toplantılar ile diplomatik olarak" çözülebileceğini düşünmektedir.

Ocak 2000'de, muhalefetteki Demokratik Parti'nin lideri Sali Berisha, Arnavutluk'un güneyine yaptığı bir gezide, karşılıklı

sorunlar çözülmediği takdirde Arnavutluk ve Yunanistan arasındaki ilişkilerin zarar göreceğini söyleyerek, Yunanistan'daki Çam azınlığı için daha fazla hak talep etmiştir. Berisha, Yunanistan'da yaşayan Arnavutlar için, Yunanistan'ın kuzeyindeki Filiates şehrinde Arnavutça eğitim yapan bir okulun açılması gibi daha fazla kültürel hak ve Çam halkının mülk problemine bir çözüm talebinde bulunmuştur. 27 Haziran 2000 tarihinde, 1945 yılında Çam mültecilerinin yerleşmiş olduğu bir caddenin isminin yerel yetkililer tarafından "Çamerya" olarak değiştirildiği Tiran'da bir tören gerçekleştirilmiştir. Caddenin resmi olmayan ilk adı Çam Pazarı idi. Komünistler bu adı değiştirerek yakında bulunan bir okulun adını vermişlerdir. 1999 yılında Çamlara ait mülk ve varlıklar meselesini ele almak için kurulan Arnavutluk-Yunanistan Komisyonu henüz bir işlerlik kazanmamıştır. Sorun yaratan başka bir mesele ise Yunanistan parlamentosu tarafından mülklerin kaydının tutulması konusunda kabul edilen (3 Aralık 1998 tarih ve 2664 sayı ile) ve Çam meselesini tehlikeye atarak Çamların davası için tehlike yaratan yasadır. Mülklerin kaydedilmesi için tanınan süre en fazla bir yıl idi. 1999 yılının sona ermesinin ardından artık mülk iddiasında bulunabilmek için yasal bir hak kalmamıştı. Tescil yaptırmak için bu fırsatı kaçıranlar şu anda uzun süren ve pahalı bir yargı prosedüründen geçmek zorundadırlar.

Her yıl, Haziran 1944'te Paramithia'da gerçekleşen katliamların yıldönümünde, Çam Derneği tarafından, Tiran'da, genellikle medyanın verilen gerçek fiziki destekten daha çok ilgi gösterdiği bir gösteri ya da yürüyüş düzenlenmektedir. Ortalama 500 ila 900 kişi gösteriye katılmaktadır, ki bu sayı Arnavutluk'ta 200,000 kişi olan Çam nüfusu düşünüldüğünde güçlü bir destek gösterisi değildir. Yine de, gösteriler son derece sesli olmaktadır ve medyada geniş yer bulmaktadır. 27 Haziran 2001 tarihinde,

Müslüman Arnavutların Yunanistan'dan çıkarılmasının 57'nci yıldönümünü anmak amacıyla, 500 civarında Çam göstericisi Tiran'da Yunan Büyükelçiliğine yürüyerek, Atina'dan, kuzey Yunanistan'da ellerinden alınmış olan mülklerini iade etmesini istemişlerdir. Gösterinin ardından yapılan bir basın toplantısında, Yunan Dış İşleri Bakanlığı'nın bir sözcüsü sinirli bir şekilde şunları söylemiştir: "Çam meselesi diye bir şey yok ve bazı çevreler böyle var olmayan meseleleri gündeme getirerek bölgenin istikrarsızlaştırılmasına katkıda bulunmayı istemişlerdir. Bu tür meseleler tarihin konusudur."

Bugün Yunanistan'ın kuzeybatısına dağılmış bulunan, özellikle Paramithia ile Filiates arasındaki bölgede, harap edilmiş sayısız yerleşim yeri görülebilir. Threspotia bölgesinde halen tahmini 40,000 Hıristiyan Ortodoks Arnavut yaşamaktadır. Çoğunluk Çam kökenli olsa da, önemli bir azınlık 1991 yılında Arnavutluk'ta komünizmin çöküşünden sonra bölgeye göç etmiştir. Asimilasyon süreci aşamalı olarak gerçekleşmektedir ve henüz Arnavut kimliğini tehdit etmemektedir. Çocuklarının Yunan okullarına gidiyor olmasına ve ev dışında her yerde Yunanca konuşuluyor olmasına rağmen, evlerin içinde tüm aile üyeleri tarafından Arnavutça konuşulmaktadır ve Arnavutluk'taki olaylar ilgiyle takip edilmektedir. 1970'li yılların sonlarında, bir seyyah şunları kaydetmiştir: "Threspotia'da halen kendi aralarında Arnavutça konuşan çok sayıda Yunan Ortodoks köylüsü vardır. Bunlar Paramithia'nın kuzeyinden Kalamas Nehri ve yukarılarına ve batıda Margariti Ovasına dağılmışlardır. Yaşlı insanların bir kısmı yalnızca Arnavutça konuşmaktadır ve dillerinin ölmesi de söz konusu değildir. Gün geçtikçe daha çok sayıda genç evli çift çalışmak için Atina'ya ya da Almanya'ya gittiği için, onların çocukları evde kalmakta ve Arnavutça konuşan büyükanne ve büyükbabaları tarafından

yetiştirilmektedirler". Bu arada, Arnavutluk'ta, Konispol bölgesindeki Müslüman Çam köyleri, Arnavutluk'un güneyinde Çam halkının yaşamadığı diğer köylerle karşılaştırıldığında göze çarpan bir ölçüde yoksullaşmışlardır. Arnavutluk'un kentsel alanlarında yerleşik olan Çamların ekonomik olarak daha iyi koşullar içinde yaşadığı görülmektedir.

Threspotia'daki mevcut durumun uzun vadeli bir siyasi yönü mevcuttur, zira bölgedeki demografik denge yavaş yavaş değişmektedir. Arnavutlar uzun zamandır terkedilmiş olan ve nesilden nesile aktarılan evlerine sessizce yeniden yerleşmektedirler. Bu, bölgenin fiili olarak bir çeşit askeri işgal altında olmasına rağmen gerçekleşmektedir. Eski Çam başkenti Filiates şu anda büyük bir askeri garnizon şehridir ve Arnavut sınırı boyunca girişin yasak olduğu askeri kontrol bölgeleri mevcuttur. Yunan dış işlerindeki pek çok kişi yerel polisin Arnavutların emrinde çalıştığını ve bu nedenle geri dönen Çam halkına göz yumduklarını düşünmektedirler. Yunanlılar ile Arnavutların İtalya'ya kaçak göçmen sokma faaliyetini açıkça ifa ettikleri Yunan-Arnavut sınırı ve civarındaki yasadışı faaliyetler ile Igoumenitsa şehri liman bölgesindeki yasadışı faaliyetler göz önünde tutulduğunda, bu oldukça muhtemel görülmektedir.

<http://www.turk-ar.org/>

Steril bayramlar

Akif EMRE

Modern hayatın en görünür yanlarından biri sterilleşmeyi dayatmış olmasıdır. Yaşadığımız çevreden hayatın anlamına kadar uzanan geniş alanın sterilleştirilmesi anlamın pek çok şeyden ayıklanmasını da beraberinde getirir. Rasyonel olmayan, öteye dair, mutlaka dair olandan düşüncenin, anlamın sterilize edilmesi maddi hayatın profanlaşmasını doğurur.

Caddelerin çamurdan sterilize edilmesi, düşüncenin akıldışı olandan arındırılması gibi dinin de profanlaş/tırıl/ması kaçınılmaz hale gelir. Dinin hayattan çekilmesi gibi hurafelerden arındırılması adına derinliğini, aklı aşan ve kuşatan biricikliğinin yani ilahiliğinin ortadan kaldırılması bir tür sterilleşmenin sonucu.

Modern insanın sekülerleşmesi kaçınılmaz olarak çevresiyle birlikte evren, daha geniş anlamda varlık tasavvurunun maddi olanı aşamadı, bu nedenle de kaçınılmaz olarak hayatı profanlaştırdı. Dini hayattan çektiği gibi insanın dinle ilişkisini maddi hayatın gereklerine göre yeniden düzenlemeye teşebbüs etti ve uzun vade sonucu insanın din algısını, tanrıyla kurduğu ilişkiyi biçimlendirdi.

Kurban Bayramı etrafında her yıl yapılan tartışma bu sterillik saplantısının arkaplanında yatan seküler zihni yansıtır. Kurban özelinde vahşet görüntülerine indirgenen bir “dini uygulama”nın modern hayatta ne kadar da yakışsız durduğu, kaçan boğanın ikelliğiyle birlikte denizin kan rengine dönmesiyle pekiştirilir.

Avrupa Birliği ekiplerinin memlekette “kurban teftişi”ne çıkmasını aslında yeni dönemde hayatımızın sterilleşmesiyle açık edilen dinin “AB normları”na uydurulması olarak okuyabiliriz pekala... AB normlarını demokratikleşme, inanç özgürlüğü adına talep edenlerin dinin özünün de sterilleşmesi, hayatın buna göre standartlaştırılmasına davetiye çıkartılması sonucunu doğuracağını önceden düşünmüş olabilirler mi? AB normlarını belirleyen dünya görüşünün felsefi arkaplanını çözümlenmeden daha düzgün asfalt yol, daha iyi demokrasi, daha özgür dini hayat talebinde bulunanlar aslında sterilize edilmiş bir hayata uygun bir din talep ettiklerinin farkına vardıklarını sanmıyorum.

Söz gelimi kurban görüntülerinden rahatsız olanların kurbanı hayattan çektikten sonra kurban teftişine razı olmamaları kaçınılmazdı. “Kurban rahatsızlığı”ndan rahatsız olarak belli konumlara gelenlerin aynı kampanyada buluşmuş olmaları modernliğin sterilliği ile alakalı olsa gerek. Kurban kanının metafizik anlamını, kurbanın anlamını profan bir hayata adapte etme çabalarının bizzat kurban kesen siyasiler eliyle gerçekleştirilmiş olması kurbanla kurduğumuz ilişkinin yüzeyselliğini gösterir.

Benzer sterilleşme din dilinde de yaşanıyor.

Diyanet'in hutbelerinde, kanaat önderlerinin din ve onun etrafında şekillenen geleneksel ritüelleri

modernize ediş biçimi çoğu kez profanlık gösterisine dönüştürüyor.

Basit bir gösterge olarak bayram vesilesiyle telefonlardan gönderilen bayramlaşma mesajlarında kullanılan dildeki değişim bu bayram daha bir dikkatimi çekti. Aldığım bayram mesajlarında büyük çoğunluğunda gözlemlediğim bu “dil kırılması”nın şehirlerimizden kurbanın uzaklaştırılmasından bağımsız olduğu düşünülemez.

Bayramı tebrik eden, mübarek olsun diyen, İslam âlemine ve insanlığa hayra vesile olmasını temenni eden dilin buharlaştığını farkettim. Sayıca çok az mesajda Kurban Bayramı'nı dini anlamıyla ilişkilendiren ifadeler vardı. Bireysel hayatında dini amellere riayet edenlerin bile bahar bayramı kutlamasından ayırt edilemeyecek ifadeler kullanmalarını tuhaf karşılamakla geçiştirilecek türden olmasa gerek. “Esenlikler” dileyerek başlayan dilekler en fazla “kutlama”yla sona eriyor.

Hayrın, bereketin, Allah rızasının aradan çekildiği bir bayram anlayışının mübarek olmasını dilemek gibi modern hayata uymayan telakkilerden sterilize edilmesi, bayramların tatile dönüşmesi ile AB teftişi arasında hiçbir ilişki olmadığını söyleyebilir miyiz?

Në katedrën e Sulejmanies Vëllait dhe mësesit Fatin

Mehmet Akif Ersoj

Nga ura kaloj shumë; por sado të kem kaluar,
S'di një herë të më kenë hidhëruar, dëshpëruar,
As ato ujrata e varfëra çehre myshku të Haliçit,
As bregu i tij i fjetur sikur t'i ish zemëruar krijimit!
S'ndejnë të gjithë njëlloj. Për shembull, për sa të jenë
Shtëpitë e shëmtuara, sylotuar, të vjetra, të pista,
Të menduara, kokë më kokë të bregut përballë,
Ju për herë hidhërim, dhimbje keni për të ndërë...
Mirë, pa shihni, te unë s'ndodh kështu... Bëhuni dhe ju
Pak poetë: Për shembull, nëse kalimtarit i thjeshtë i rrugës
Me dërrasa që lëkundet, nga kaloni, t'i thotë trinë, ç'del?
Ejani ta supozojmë në këtë, bulevard notues!
N'hapësirat europiane, urat na qënkeshin të varura!
Le të jenë, punë e madhe! Në Lindjen tonë
Kështu e humbin mendjen... Hapini librat ç'thonë,
Ku është parë të ketë ura një tjetër nën ujë?
E kuptova: Sado të më pëlqejë poezia mua,
Kjo mendësi, i dashur lexues, shumë, shumë
Do të të bëjë të qeshësh pakëz... Ndryshe, ndërsa
Në anën tjetër, në bregun e detit një mijë të vërteta
Skërmitin dhëmbët, do të thuash:
"E ke kot, vend për fantazira s'ka!"
Mirë, po as kjo përmendore hyjnore, s'të pëlqen?
Mos vështroni ashtu i ndrydhur e me mosbesim,
Lëre ç'ka përreth e shih kah tempulli që të rri përballë:
A i ka nxjerrë tani afër një bregu tjetër koha
Nga pasuritë dallgësore një margaritar të tillë të madh?
Ç'vepër arti si një copë agimi e përgjumur qysh në pafillimësi...
Nga bregu i detit fluturon një buzëqeshje drite në pafundësi!
Sikur një dallgë e amshuar e oqeanit të pavdekësisë
Duke u lartësuar qiellit ka ngrirë e bërë inxhí!
Në qiellin e amshuar të kësaj cope margaritari
Sytë e tu të lodhur pse të zbresin në tokë dhe të zhyten
Në fëlliqësi përsëpari? Sa keq, mos, s'ka se si;
Kthehu nga Perëndimi, eja tani, qëndro pak dhe shihe
Hallin e faltores që, për t'u lartësuar te Zoti,
I jep peshë diturisë! Ja, pra, ç'është besimi në iluzion!
N'sa ajo hedh hije mbi horizontet si malet e lartë,
Të mjafton për të të kënaqur një shikim shije-estetik
Mbi atë monument më tërheqës se vetë pavdekësia!..
Mos rri, atëherë, ngjitu në atë botë plot dritë

Süleymaniye 1870

www.muslimanarnavutluk.com

"Müslüman Arnavutluk'un Haftalık Bülteni Muştu" hiçbir ticari gaye gütmeyen ve sadece elektronik ortamda yayımlanır. Yayımlanan yazıların müellifleri tarafından saklı tutulan hakları dikkate alınmak kaydıyla yazı ve sair materyal iktibas edilebilir.